

Lezing: A New NATO Strategic Concept?

Op 17 oktober hield James J. Townsend, directeur van het *Program on International Security* van de *Atlantic Council of the United States*, op uitnodiging van de Atlantische Commissie een lezing in Studio Dudok in Den Haag. Townsend gaf zijn visie op het Strategisch Concept van de NAVO en op de relatie tussen de Verenigde Staten en Europa binnen de alliantie.

Jim Townsend was voorafgaand aan zijn functie bij de *Atlantic Council* jarenlang werkzaam voor de Amerikaanse overheid. Hij was eerder *Principle Director of European and NATO Policy* van het Pentagon, en *Director of NATO Policy* en *Director of the Defense Plans Division* van de Amerikaanse delegatie bij de NAVO.

Het Strategisch Concept vormt de ruggengraat van de NAVO. In dit document wordt uiteengezet met welke dreigingen de NAVO wordt geconfronteerd en op welke wijze zij hiermee omgaat. Het eerste Concept stamt uit 1991; in latere jaren is het document enkele malen aangepast. De meest recente versie is in 1999 opgesteld.

Volgens Townsend is het 60-jarig bestaan van de NAVO in 2009 de uitgelezen kans om een nieuwe versie van het Strategisch Concept te presenteren. Een vernieuwing is nodig, aangezien het document uit 1999 teveel tijdsbepaald is. Townsend legde uit dat het document van 1999 sterk beïnvloed werd door de omstandigheden van dat moment. Hij wees daarbij op de oorlog in Kosovo die toen gaande was. Townsend erkende dat het onmogelijk is ontwikkelingen als de aanslagen van 11 september 2001 en de daaropvolgende oorlog in Irak te voorzien. Wel gaf hij aan dat een herzien Strategisch Concept minder tijdsgebonden zou moeten zijn en een meer algemene leidraad voor de NAVO zou moeten zijn. Het is daarbij belangrijk de rol van de bevolking van de NAVO-landen niet te onderschatten. Een ideaal Concept bestaat volgens Townsend uit slechts enkele pagina's, die de bevolking duidelijk maken wat de NAVO is, welke kerndoelen zij heeft en wat men van de alliantie mag verwachten. Een tweede deel van het Concept moet als handleiding worden opgesteld voor de regeringen van de lidstaten.

Op het moment heeft het Concept een enorme omvang, vertelde Townsend. Een burger zal het nooit lezen en hij vroeg zich af of het wel duidelijk genoeg is. In de nieuwe vorm zou de rol en het belang van de NAVO duidelijker moeten worden. Tevens zouden de gemeenschappelijke waarden die de bondgenoten verbinden helderder uiteengezet moeten worden. Hierdoor zou de bevolking weer betrokken worden bij het bondgenootschap tussen de verschillende landen, wat nodig is om de benodigde steun voor missies zoals die in Afghanistan te verzamelen. Zonder steun van de bevolking zal een regering van een land niet snel geneigd zijn actief deel te nemen aan een dergelijke operatie. Om de samenwerking te benadrukken stelde Townsend voor de naam te wijzigen in 'Atlantic Charter'.

Helaas is alleen het vernieuwen van het Strategisch Concept niet voldoende om de samenwerking tussen beide zijden van de Oceaan te optimaliseren. Townsend benadrukte dat er in de relatie tussen de VS en Europa nog veel verbeterd moet worden. Op het moment zijn de prioriteiten van beide partijen niet dezelfde, gaf hij aan. Europa voelt zich niet door dezelfde gevaren bedreigd als de VS, waardoor dergelijke uitdagingen niet gezamenlijk aangepakt kunnen worden. Ook de manier waarop problemen tegemoet worden getreden, verschilt. Waar de VS over het algemeen geneigd zijn militair in te grijpen, heeft Europa vaak een voorkeur eerst de civiele mogelijkheden te bestuderen. Pas als hierin een balans wordt gevonden, kunnen de bondgenoten samen weer effectief optreden. Townsend benadrukte echter dat de NAVO altijd in de eerste plaats een militaire alliantie zal blijven.

De kern van de oplossing voor de verschillen tussen de VS en Europa is volgens Townsend het wederzijds respecteren van elkaars autonomie. Wanneer beide partijen elkaar bewegingsruimte geven en zich blijven realiseren dat er verschil bestaat, kan men zich richten op de meest effectieve wijze van samenwerking.

Ondanks de genoemde problematiek in de trans-Atlantische relatie gaf Townsend aan dat er ook zeer veel overeenkomsten tussen beide partijen zijn, waar tegenwoordig te vaak overheen wordt gekeken. In het nieuwe Concept moet hier dan ook de nadruk op worden gelegd, vond hij. Veel waarden en uitdagingen worden zowel in de VS als in Europa door de inwoners op dezelfde wijze ervaren. Door dit ook in het document te noemen, wordt de band tussen de bevolkingen aan beide zijden van de Oceaan versterkt en zal men eerder geneigd zijn elkaar te ondersteunen wanneer nodig. En deze gezamenlijke ondersteuning, zo besloot Townsend, zal altijd de basis van de NAVO blijven.

Annemarie van Campen